

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

19. januar 2017*

»Appel — karteller — markedet for methacrylater — bøder — moderselskabers og deres datterselskabs solidariske ansvar for sidstnævntes ulovlige adfærd — datterselskabets betaling af bøden — nedsættelse af datterselskabets bøde som følge af en dom afsagt af Den Europæiske Unions Ret — Europa-Kommissionens regnskabsførers skrivelser, hvori det kræves af moderselskaberne, at de betaler det beløb, som Kommissionen har tilbagebetalt datterselskabet, med tillæg af morarenter — annulationsøgsmål — anfægtelige retsakter — effektiv domstolsbeskyttelse«

I sag C-351/15 P,

angående appel i henhold til artikel 56 i statuten for Den Europæiske Unions Domstol, iværksat den 10. juli 2015,

Europa-Kommissionen ved V. Bottka og F. Dintilhac, som befuldmægtigede,

appellant,

støttet af:

EFTA-Tilsynsmyndigheden ved C. Perrin, som befuldmægtiget,

intervenient,

de øvrige parter i appelsagen:

Total SA, Courbevoie (Frankrig),

Elf Aquitaine SA, Courbevoie,

ved avocats E. Morgan de Rivery og E. Lagathu,

sagsøgere i første instans,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, R. Silva de Lapuerta, og dommerne E. Regan, J.-C. Bonichot, C.G. Fernlund og S. Rodin (refererende dommer),

generaladvokat: N. Wahl

* Processprog: fransk.

justitssekretær: fuldmægtig V. Giacobbo-Peyronnel,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 9. juni 2016,
og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 21. juli 2016,
afsagt følgende

Dom

- 1 Europa-Kommissionen har i appelskriftet nedlagt påstand om ophævelse af dom afsagt af Den Europæiske Unions Ret den 29. april 2015, Total og Elf Aquitaine mod Kommissionen (T-470/11, herefter »den appellerede dom«), hvorved Retten delvist annullerede Kommissionens skrivelser BUDG/DGA/C4/BM/s746396 af 24. juni 2011 (herefter »skrivelsen af 24. juni 2011«), og BUDG/DGA/C4/BM/s812886 af 8. juli 2011 (herefter »skrivelsen af 8. juli 2011«, og under ét »de omtvistede skrivelser«) om Total SA's og Elf Aquitaine SA's betaling af den bøde og de morarenter, der skal betales i henhold til beslutning K(2006) 2098 endelig af 31. maj 2006 vedrørende en procedure efter artikel 81 EF og artikel 53 i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) (sag COMP/F/38.645 – Methacrylater) (herefter »methacrylat-beslutningen«).

Tvistens baggrund

- 2 Retten har på følgende vis redegjort for tvistens baggrund i den appellerede doms præmis 2-28:
  - »2 Kommissionen [...] pålagde ved [methacrylat-beslutningen] Arkema SA og selskabets datterselskaber Altuglas International SA og Altumax Europe SAS (herefter under ét »Arkema«) en bøde på 219 131 250 EUR in solidum for deltagelse i et kartel (herefter »den oprindelige bøde«).
  - 3 [De appelindstævnte], der i den periode, hvor overtrædelsen fandt sted, således som fastsat i methacrylat-beslutningen, var moderselskaber for Arkema, blev pålagt solidarisk hæftelse for den oprindelige bødes betaling med henholdsvis 181 350 000 EUR og 140 400 000 EUR.
  - 4 Den 7. september 2006 betalte Arkema hele den oprindelige bøde og anlagde efterfølgende, ligesom [de appelindstævnte] parallelt og uafhængigt gjorde det, et søgsmål til prøvelse af methacrylat-beslutningen (herefter »methacrylat-sagen«).

Methacrylat-sagen ved Retten

- 5 [De appelindstævnte] og Arkema anlagde henholdsvis den 4. og den 10. august 2006 et annullationssøgsmål til prøvelse af methacrylat-beslutningen.
- 6 I forbindelse med sag T-206/06 nedlagde [de appelindstævnte] principalt påstand om annullation af methacrylat-beslutningen.
- 7 Inden for rammerne af den sag nedlagde [de appelindstævnte] ligeledes subsidiært påstand om nedsættelse af det oprindelige bødebeløb, der blev pålagt Arkema og [de appelindstævnte] solidarisk.

- 8 Den 24. juli 2008 sendte Kommissionen Arkema en skrivelse, hvori den opfordrede denne til at bekræfte, at dens betaling af 7. september 2006 var blevet foretaget »på vegne af alle debitorerne, der hæftede in solidum«, idet den præciserede dels, at den, »hvis der ikke forelå en sådan bekræftelse, og [metacrylat-beslutningen blev] annulleret for den virksomhed, i hvis navn betalingen er blevet foretaget«, »ville tilbagebetale beløbet på 219 131 250 EUR med renter«, dels, at den, »såfremt Domstolen stadfæstede hele eller en del af bøden over for en af de debitorer, der hæftede solidarisk«, »ville opkræve alle resterende skyldige beløb forhøjet med morarenter på 6,09% af denne debitor«.
- 9 Ved skrivelse af 25. september 2008 oplyste Arkema Kommissionen om, at selskabet havde betalt beløbet på 219 131 250 EUR »i sin egenskab af solidarisk medansvarlig, og at Kommissionen med denne betaling havde fået opfyldt alle sine krav både i forhold til Arkema og i forhold til alle de solidariske medansvarlige«. I denne forbindelse »beklagede [Arkema], at selskabet ikke kunne acceptere, at Kommissionen tilbageholdt noget beløb overhovedet, hvis dets søgsmål ved EU's retsinstanser [blev] kronet med held«.
- 10 Den 24. november 2008 sendte Kommissionen en skrivelse til [de appelinstævnte] for at informere dem om bl.a. Arkemas skrivelse af 25. september 2008 og den omstændighed, at Arkema havde nægtet at udfylde den erklæring om fælles betaling, som Kommissionen havde fremsendt.
- 11 Kommissionen blev frifundet ved dom af 7. juni 2011, Total og Elf Aquitaine mod Kommissionen (T-206/06, [...] EU:T:2011:250).
- 12 Det søgsmål, som Arkema havde anlagt separat til prøvelse af methacrylat-beslutningen, blev derimod delvist taget til følge med dom af 7. juni 2011, Arkema France m.fl. mod Kommissionen (T-217/06, [...] EU:T:2011:251), idet den bøde, der blev pålagt Arkema, blev nedsat til 113 343 750 EUR.
- 13 I dom [af 7. juni 2011, Arkema France m.fl. mod Kommissionen (T-217/06, EU:T:2011:251),] skønnede Retten som led i dens fulde prøvelsesret, at den forhøjelse af bøden, som Arkema var pålagt med methacrylat-beslutningen med henblik på den afskrækkende virkning, burde nedsættes for at tage hensyn til, at Arkema ikke længere kontrolleredes af [de appelinstævnte] på det tidspunkt, hvor de blev pålagt bøden (dom [af 7.6.2011, Arkema France m.fl. mod Kommissionen, T-217/06, EU:T:2011:251], præmis 338 og 339).
- 14 Dom [af 7. juni 2011, Arkema France m.fl. mod Kommissionen (T-217/06, EU:T:2011:251),] blev ikke appelleret og har således fået retskraft.
- 15 Kommissionen refunderede den 5. juli 2011 Arkema et beløb på 119 247 033,72 EUR (105 787 500 EUR forhøjet med 13 459 533,72 EUR i renter).

De [omtvistede] skrivelser

Skrivelse af 24. juni 2011

- 16 Med skrivelse af 24. juni 2011 meddelte Kommissionen [de appelinstævnte], at »den til opfyldelse af [dom af 7. juni 2011, Arkema France m.fl. mod Kommissionen (T-217/06, EU:T:2011:251),] ville refundere Arkema et beløb svarende til den nedsættelse af bøden, som Retten havde truffet afgørelse om«.
- 17 I den samme skrivelse af 24. juni 2011 anmodede Kommissionen ligeledes [de appelinstævnte] om »parallelt, og såfremt dom [af 7. juni 2011, Total og Elf Aquitaine mod Kommissionen (T-206/06, EU:T:2011:250),] appelleres til Domstolen, at betale det resterende skyldige beløb

forhøjet med morarenter på 6,09% at regne fra den 8. september 2006«, dvs. 68 006 250 EUR, en betaling, som Total hæftede for »in solidum« med 27 056 250 EUR, forhøjet med morarenter, dvs. et samlet beløb på 88 135 466,52 EUR.

- 18 Med skrivelse af 29. juni 2011 adresseret til Kommissionen gjorde [de appelindstævnte] i det væsentlige gældende, at Kommissionen siden den 7. september 2006 havde »fået opfyldt alle sine krav«, og de stillede Kommissionen forskellige spørgsmål med henblik på at få tydeliggjort flere punkter i skrivelsen af 24. juni 2011.

Skrivelse af 8. juli 2011

- 19 Med skrivelse af 8. juli 2011 svarede Kommissionen bl.a., at »den i modsætning til [de appelindstævntes] opfattelse på ingen måde gav afkald på skyldige beløb, hvis [de appelindstævnte] frafaldt [deres] appel til Domstolen«, idet den præciserede, at »[de appelindstævntes] ansvar ikke var opfyldt med tilbageholdelsen af de beløb, der blev præciseret i [dom af 7. juni 2011, Arkema France m.fl. mod Kommissionen (T-217/06, EU:T:2011:251)], og som Arkema havde betalt«.
- 20 I samme skrivelse af 8. juli 2011 indrømmede Kommissionen, at den havde begået en fejl med hensyn til det beløb, som den agtede at opkræve, og den præciserede, at det beløb, som Elf Aquitaine skyldte i henhold til methacrylat-beslutningen og dom [af 7. juni 2011, Total og Elf Aquitaine mod Kommissionen (T-206/06, EU:T:2011:250),] og dom [af 7. juni 2011, Arkema France m.fl. mod Kommissionen (T-217/06, EU:T:2011:251),] var på 137 099 614,58 EUR inklusive morarenter på 31 312 114,58 EUR [...], som Total hæftede solidarisk for med 84 028 796,03 EUR.
- 21 Kommissionen præciserede ligeledes i skrivelsen af 8. juli 2011, at [de appelindstævnte], såfremt de appellerede dom [af 7. juni 2011, Total og Elf Aquitaine mod Kommissionen (T-206/06, EU:T:2011:250)], kunne stille en bankgaranti i stedet for at betale bøden.
- 22 Den 18. juli 2011 betalte [de appelindstævnte] Kommissionen det i skrivelsen af 8. juli 2011 krævede beløb, dvs. 137 099 614,58 EUR.

Methacrylat-retssagen ved Domstolen

- 23 Den 10. august 2011 appellerede [de appelindstævnte] dom [af 7. juni 2011, Total og Elf Aquitaine mod Kommissionen (T-206/06, EU:T:2011:250)].

[...]

- 25 Appellen blev forkastet med kendelse af 7. februar 2012, Total og Elf Aquitaine mod Kommissionen (C-421/11 P, [ikke trykt i Sml.] [...] EU:C:2012:60), idet Domstolen forkastede samtlige af [de appelindstævntes] påstande.

[...]

- 28 Vedrørende de subsidiært nedlagte påstande om fritagelse fra at betale morarenter har Domstolen fastslået følgende:
»89 Denne påstand skal forkastes som åbenbart uantagelig, da den ikke vedrører [...] dom [af 7. juni 2011, Total og Elf Aquitaine mod Kommissionen (T-206/06, EU:T:2011:250),] men [skrivelsen af 8. juli 2011], som endvidere var genstand for et søgsmål anlagt af sagsøgerne ved Retten, registreret ved Rettens Justitskontor under sag T-470/11.««

Sagen for Retten og den appellerede dom

- 3 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 1. september 2011 anlagde de appelindstævnte sag ved Retten med påstand om, at de omtvistede skrivelser blev erklæret ugyldige, subsidiært om en nedsættelse af de i disse skrivelser krævede beløb, og mere subsidiært om ophævelse af morarenterne.
- 4 Ved dokument indleveret til Rettens Justitskontor den 17. november 2011 fremsatte Kommissionen en formalitetsindsigelse i medfør af artikel 114 i Rettens procesreglement. Kommissionen gjorde gældende, at de omtvistede skrivelser ikke udgjorde retsakter, der kunne gøres til genstand for søgsmål, idet de ikke havde retligt bindende virkninger, som kunne berøre de appelindstævntes interesser, og at den betalingsforpligtelse, der påhvilede dem, alene fulgte af methacrylat-beslutningen.
- 5 Retten prøvede først denne formalitetsindsigelse i den appellerede doms præmis 72-101.
- 6 Retten fastslog i denne henseende navnlig, at med hensyn til det hovedbeløb, der blev opkrævet af de appelindstævnte i de omtvistede skrivelser, havde nævnte skrivelser ikke berørt de appelindstævntes interesser ved umiddelbart at ændre deres retsstilling som omhandlet i artikel 263 TEUF som følge af methacrylat-beslutningen.
- 7 Hvad derimod angår forpligtelsen til at betale morarenter fastslog Retten, at denne på ingen måde fulgte af nævnte beslutning og heller ikke af dom af 7. juni 2011, Total og Elf Aquitaine mod Kommissionen (T-206/06, EU:T:2011:250) eller af dom af 7. juni 2011, Arkema France m.fl. mod Kommissionen (T-217/06, EU:T:2011:251), idet Arkema i umiddelbar forlængelse af nævnte beslutning havde betalt hele det oprindelige bødebælb, således at den anfægtede retsakt ændrede deres retsstilling ved at hæve det beløb, som de appelindstævnte skulle betale i henhold til denne beslutning.
- 8 Retten fandt derfor, at sagen kunne fremmes til realitetsbehandling, for så vidt som den vedrørte de morarenter, de appelindstævnte var blevet opkrævet i de omtvistede skrivelser.
- 9 Dernæst foretog Retten i den appellerede doms præmis 107-118 en prøvelse af søgsmålets realitet for så vidt angik de morarenter, som de appelindstævnte var blevet pålagt, og gav de appelindstævnte medhold i denne henseende.
- 10 Retten annullerede følgelig de omtvistede skrivelser, for så vidt som Kommissionen deri havde pålagt de appelindstævnte morarenter, og frifandt i øvrigt Kommissionen.

Parternes påstande og retsforhandlingerne ved Domstolen

- 11 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:
  - Den appellerede dom ophæves.
  - Det fastslås, at den ved Retten anlagte sag ikke kan antages til realitetsbehandling.
  - De appelindstævnte tilpligtes at betale alle sagens omkostninger.
- 12 De appelindstævnte har nedlagt følgende påstande:
  - Appellen forkastes.
  - Kommissionen tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

- 13 Ved afgørelse truffet af Domstolens præsident den 17. februar 2016 fik EFTA-Tilsynsmyndigheden tilladelse til at intervenere i sagen til støtte for Kommissionens påstande. Da anmodningen om intervention blev indgivet efter udløbet af den i Domstolens procesreglements artikel 190, stk. 2, fastsatte frist, kunne denne part i henhold til procesreglementets artikel 129, stk. 4, dog kun fremsætte sine bemærkninger under retsmødet, der blev afholdt den 9. juni 2016.

Appellen

Det tredje anbringende om en selvmodsigende begrundelse i den appellerede dom

Parternes argumenter

- 14 Med det tredje anbringende, som skal behandles først, har Kommissionen gjort gældende, at den appellerede dom er behæftet med en selvmodsigende begrundelse.
- 15 Retten fastslog – angiveligt fejlagtigt – i den appellerede doms præmis 113, at Kommissionen havde fået opfyldt alle sine krav mod såvel Arkema som de appelindstævnte, der var solidarisk medansvarlige, selv om Retten i nævnte doms præmis 9 korrekt havde bemærket, at Arkema »beklagede, at selskabet ikke kunne acceptere, at Kommissionen tilbageholdt noget beløb overhovedet, hvis dets søgsmål ved EU's retsinstanser [blev] kronet med held«.
- 16 Denne præcisering fra Arkemas side indebar imidlertid ifølge Kommissionen nødvendigvis, at der ikke blev fremsat nogen erklæring om fælles betaling. Under disse omstændigheder kunne Retten ikke fastslå, at Kommissionen havde fået opfyldt alle sine krav mod såvel Arkema som alle de solidariske medansvarlige.
- 17 De appelindstævnte har gjort gældende, at det tredje anbringende bør afvises og under alle omstændigheder forkastes som ugrundet.

Domstolens bemærkninger

- 18 Kommissionen har i det væsentlige foreholdt Retten, at den med urette i præmis 113 i den appellerede dom fastslog, at Kommissionen havde fået opfyldt alle sine krav, selv om Arkema ikke med sin skrivelse af 25. september 2008 havde afgivet erklæring om fælles betaling. Denne institution søger under dække af en angiveligt selvmodsigende begrundelse at drage den fortolkning, Retten har foretaget af denne skrivelse inden for rammerne af Rettens beføjelse til at fastslå de faktiske omstændigheder, i tvivl.
- 19 Selv om spørgsmålet om, hvorvidt begrundelsen i en dom fra Retten er selvmodsigende eller utilstrækkelig udgør et retligt spørgsmål, der som sådan kan rejses inden for rammerne af en appelsag (jf. bl.a. dom af 8.2.2007, Groupe Danone mod Kommissionen, C-3/06 P, EU:C:2007:88, præmis 45, og af 14.10.2010, Deutsche Telekom mod Kommissionen, C-280/08 P, EU:C:2010:603, præmis 123), er dette ikke tilfældet for så vidt angår bedømmelsen af de faktiske omstændigheder, der, medmindre der er tale om en urigtig gengivelse, hvilket ikke er blevet påberåbt i den foreliggende sag, i henhold til fast retspraksis ikke er omfattet af Domstolens prøvelse (jf. i denne retning bl.a. dom af 10.7.2014, Grækenland mod Kommissionen, C-391/13 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2014:2061, præmis 29, og af 20.1.2016, Toshiba Corporation mod Kommissionen, C-373/14 P, EU:C:2016:26, præmis 40).
- 20 Det tredje anbringende må som følge deraf afvises.

Det første anbringende om, at Retten begik en retlig fejl, da den fandt, at de omtvistede skrivelser havde retligt bindende virkninger

Parternes argumenter

- 21 Kommissionen har med sit første anbringende, som navnlig er rettet mod den appellerede doms præmis 81-87, og som er opdelt i tre led, i det væsentlige gjort gældende, at Retten begik en retlig fejl, da den fandt, at de omtvistede skrivelser havde retligt bindende virkninger, som kunne berøre de appelindstævntes interesser. EFTA-Tilsynsmyndigheden har i det væsentlige støttet dette anbringende.
- 22 Kommissionen har med første anbringendes første led gjort gældende, at de omtvistede skrivelser var simple anmodninger om betaling i forbindelse med fuldbyrdelsen af methacrylat-beslutningen og forberedte en eventuel tvangsfuldbyrdelse deraf efter dom af 7. juni 2011, Total og Elf Aquitaine mod Kommissionen (T-206/06, EU:T:2011:250), og dom af 7. juni 2011, Arkema France m.fl. mod Kommissionen (T-217/06, EU:T:2011:251). Skrivelserne udgjorde dog endnu ikke en »tvangsfuldbyrdelse« af denne beslutning og var således ikke et udtryk for Kommissionens endelige stillingtagen. Det er kun denne beslutning, der kunne gøres til genstand for en tvangsfuldbyrdelse, hvilket blev godtgjort ved den betaling, de appelindstævnte foretog.
- 23 Med det første anbringendes andet led har Kommissionen gjort gældende, at indholdet af de omtvistede skrivelser viser, at de ikke har retligt bindende virkninger. Disse skrivelser var således et udtryk for regnskabstjenestens stillingtagen med hensyn til inddrivelse af den bøde, der blev pålagt med methacrylat-beslutningen, og mindede blot om retningslinjerne for betaling eller »dækning af bøden til dato«, hvilket helt klart er en foranstaltning truffet som led i fuldbyrdelsen af den pågældende beslutning.
- 24 Med det første anbringendes tredje led har Kommissionen gjort gældende, at de omtvistede skrivelser ikke har tilføjet noget til methacrylat-beslutningens indhold. Den forpligtelse, der påhviler de appelindstævnte til at betale bøden og de dertil knyttede renter, er blot resultatet af methacrylat-beslutningen, sammenholdt med dom af 7. juni 2011, Total og Elf Aquitaine mod Kommissionen (T-206/06, EU:T:2011:250), dom af 7. juni 2011, Arkema France m.fl. mod Kommissionen (T-217/06, EU:T:2011:251), og kendelse af 7. februar 2012, Total og Elf Aquitaine mod Kommissionen (C-421/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2012:60). Som det fremgår af Rettens og Domstolens praksis, har Kommissionen ikke nogen skønsbeføjelser inden for området, eftersom fastsættelsen af morarenter følger af de relevante bestemmelser i Europa-Parlamentets og Rådets forordning af 25. oktober 2012 om de finansielle regler vedrørende Unionens almindelige budget og om ophævelse af Rådets forordning (EF, Euratom) nr. 1605/2002 (EUT 2012, L 298, s. 1) og gennemførelsesforordningen hertil, Kommissionens delegerede forordning (EU) nr. 1268/2012 af 29. oktober 2012 om gennemførelsesbestemmelser til forordning nr. 966/2012 (EUT 2012, L 362, s. 1).
- 25 De omtvistede skrivelser var ifølge Kommissionen blot et udtryk for dennes hensigt om at anvende methacrylat-beslutningen og har ikke andre retligt bindende virkninger end denne beslutning. Disse skrivelser kan ikke adskilles fra den beslutning, hvis fuldbyrdelse de forbereder.
- 26 De appelindstævnte er af den opfattelse, at det første anbringende delvist skal afvises, delvist forkastes som ugrundet.
- 27 Hvad i denne forbindelse angår dette anbringendes andet og tredje led kan disse i henhold til de appelindstævnte åbenbart ikke antages til realitetsbehandling, idet Kommissionen med disse led i det væsentlige blot har gengivet de argumenter, den allerede fremførte for Retten, uden at den har godtgjort de retlige fejl, som Retten skulle have begået i denne forbindelse, og uden at den har identificeret de præmisser i den appellerede dom, som den anfægter.

28 Det første anbringendes første led bør ifølge de appelindstævnte forkastes som ugrundet.

Domstolens bemærkninger

- 29 Kommissionen har med sit første anbringende i det væsentlige foreholdt Retten, at den begik en retlig fejl, idet den fastslog, at de omtvistede skrivelser, for så vidt som Kommissionen derved havde krævet morarenter, udgjorde anfægtelige retsakter som omhandlet i artikel 263 TEUF.
- 30 Hvad angår formaliteten med hensyn til dette anbringendes andet og tredje led bemærkes det, at det fremgår af bl.a. artikel 168, stk. 1, litra d), og artikel 169, stk. 2, i Domstolens procesreglement, at et appelskrift præcist skal angive, hvilke elementer der anfægtes i den dom, som påstås ophævet, samt de retlige argumenter, der særligt støtter denne påstand. De krav til begrundelse, der følger af disse bestemmelser, kan ikke anses for opfyldt, når appelskriftet blot gentager, eller nøjagtigt gengiver, de anbringender og argumenter, der er blevet fremført for Retten, herunder de anbringender og argumenter, der var støttet på faktiske omstændigheder, som Retten udtrykkeligt har afvist at lægge til grund (jf. bl.a. dom af 3.10.2013, Inuit Tapiriit Kanatami m.fl. mod Parlamentet og Rådet, C-583/11 P, EU:C:2013:625, præmis 46 og den deri nævnte retspraksis).
- 31 Imidlertid kan retsspørgsmål, som Retten har behandlet i første instans, diskuteres på ny under en appelsag, såfremt appellanten bestrider Rettens fortolkning eller anvendelse af EU-retten. Hvis en appellant nemlig ikke således kunne basere sin appel på anbringender og argumenter, som allerede havde været fremført for Retten, ville appelproceduren blive berøvet en del af sin mening (dom af 12.9.2006, Reynolds Tobacco m.fl. mod Kommissionen, C-131/03 P, EU:C:2006:541, præmis 51, og af 3.10.2013, Inuit Tapiriit Kanatami m.fl. mod Parlamentet og Rådet, C-583/11 P, EU:C:2013:625, præmis 47).
- 32 I den foreliggende sag har Kommissionen med sit første anbringende, og navnlig ved dettes andet og tredje led, ikke søgt at opnå en fornyet prøvelse af den til Retten indgivne stævning, men netop at sætte spørgsmålstegn ved det retlige ræsonnement, der foranledigede Retten til at konkludere, at de omtvistede skrivelser kunne medføre bindende retlige virkninger, som kunne ændre de pågældende virksomheders situation.
- 33 Kommissionen har derudover til det formål tilstrækkeligt klart angivet de passager i den appellerede dom, som den finder er behæftet med en retlig fejl, samt de retlige argumenter, Kommissionen påberåber sig til støtte for appellen, hvilket således giver Domstolen mulighed for at udøve sin prøvelsesret.
- 34 Det følger heraf, at det første anbringende skal antages til realitetsbehandling.
- 35 For så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt det første anbringende, hvis enkelte led behandles samlet, er begrundet, bemærkes det indledningsvis, at det følger af fast retspraksis vedrørende formaliteten for så vidt angår annullationssøgsmål, at ved afgørelsen af, om en retsakt kan gøres til genstand for et sådant søgsmål, er den form, hvori akten er vedtaget, principielt uden betydning i denne henseende (jf. i denne retning dom af 22.6.2000, Nederlandene mod Kommissionen, C-147/96, EU:C:2000:335, præmis 27, og af 17.7.2008, Athinaiki Techniki mod Kommissionen, C-521/06 P, EU:C:2008:422, præmis 43).
- 36 Det følger i denne forbindelse ligeledes af fast retspraksis, at kun foranstaltninger, som tilsigter at have retligt bindende virkninger, der kan berøre sagsøgerens interesser gennem en væsentlig ændring af hans retsstilling, udgør retsakter eller beslutninger, der kan gøres til genstand for et annullationssøgsmål (jf. bl.a. dom af 17.7.2008, Athinaiki Techniki mod Kommissionen, C-521/06 P,

EU:C:2008:422, præmis 29, af 26.1.2010, Internationaler Hilfsfonds mod Kommissionen, C-362/08 P, EU:C:2010:40, præmis 51, og af 9.12.2014, Schönberger mod Parlamentet, C-261/13 P, EU:C:2014:2423, præmis 13).

- 37 Der kan således principielt kun anlægges annullationssøgsmål mod en foranstaltning, hvorved den omhandlede institution endeligt fastlægger sit standpunkt ved afslutningen af en administrativ procedure. Derimod kan navnlig foreløbige foranstaltninger, der har til formål at forberede den endelige beslutning, og bekræftende foranstaltninger og rene gennemførelsesforanstaltninger, for så vidt som sådanne foranstaltninger ikke tilsigter at have selvstændige retligt bindende virkninger i forhold til virkningerne af den retsakt fra EU-institutionen, der forberedes, bekræftes eller gennemføres, ikke kvalificeres som anfægtelige retsakter (jf. i denne retning bl.a. dom af 12.9.2006, Reynolds Tobacco m.fl. mod Kommissionen, C-131/03 P, EU:C:2006:541, præmis 55, af 6.12.2007, Kommissionen mod Ferriere Nord, C-516/06 P, EU:C:2007:763, præmis 29, og af 26.1.2010, Internationaler Hilfsfonds mod Kommissionen, C-362/08 P, EU:C:2010:40, præmis 52).
- 38 Det er på denne baggrund, at Kommissionen inden for rammerne af sit første anbringende i det væsentlige har gjort gældende, at de omtvistede skrivelser for så vidt angår den forpligtelse til at betale morarenter, som derved gøres gældende, ikke tilsigter at have retligt bindende virkninger, der er selvstændige i forhold til de virkninger, der følger af methacrylat-beslutningen, for så vidt som denne forpligtelse til at betale morarenter kun følger af denne beslutning og de relevante lovbestemmelser, og for så vidt som disse skrivelser intet tilføjede dertil. De omtvistede skrivelser havde således kun en forberedende karakter med henblik på en eventuel tvangsfuldbyrdelse af methacrylat-beslutningen.
- 39 Henset til omstændighederne i den foreliggende sag kan der ikke gives medhold i en sådan argumentation.
- 40 Det bemærkes i denne forbindelse for det første, at de appelindstævnte med methacrylat-beslutningen, hvorved Arkema blev idømt en bøde på 219 131 250 EUR, som moderselskaber til Arkema blev holdt ansvarlige »in solidum« for betalingen af bøden med henholdsvis 140,4 mio. EUR og 181,35 mio. EUR.
- 41 Ved dom af 7. juni 2011, Arkema France m.fl. mod Kommissionen (T-217/06, EU:T:2011:251), blev den bøde, som Arkema var blevet pålagt, efterfølgende nedsat til 113 343 750 EUR. Det bødebeløb, der som sådan var blevet pålagt de appelindstævnte, forblev derimod uændret i forlængelse af dom af 7. juni 2011, Total og Elf Aquitaine mod Kommissionen (T-206/06, EU:T:2011:250), hvilket endvidere er blevet stadfæstet ved kendelse af 7. februar 2012, Total og Elf Aquitaine mod Kommissionen (C-421/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2012:60, præmis 83).
- 42 Det bemærkes endelig, at det er uomtvistet, at Arkema, som Retten anførte i den appellerede doms præmis 112, betalte hele den oprindelige bøde, der blev pålagt ved methacrylat-beslutningen, med et beløb på 219 131 250 EUR den 7. september 2006.
- 43 Det må i denne forbindelse for det første konstateres, at Retten i den appellerede doms præmis 113 fastslog, at det fremgår af Arkemas skrivelse til Kommissionen af 25. september 2008, at Arkema klart gav udtryk for, at Kommissionen havde »fået opfyldt alle sine krav på [Arkema] og alle dets solidariske medansvarlige«, og dermed havde fået betaling for hele den oprindelige bøde også på vegne af de appelindstævnte, hvilket er en bedømmelse, der, som det fremgår af de grunde, der nævnes i denne doms præmis 18-20, ikke kan anfægtes inden for rammerne af nærværende appelsag.
- 44 For det andet bemærkes det, at i en situation, hvor moderselskabets ansvar udelukkende er et ansvar, som er afledt af dets datterselskabs ansvar, og hvor ingen anden faktor individuelt kendetegner den adfærd, som moderselskabet foreholdes, kan dette moderselskabs ansvar ikke overstige dets

datterselskabs ansvar (jf. i denne retning dom af 22.1.2013, Kommissionen mod Tomkins, C-286/11 P, EU:C:2013:29, præmis 37, 39, 43 og 49, og af 17.9.2015, Total mod Kommissionen, C-597/13 P, EU:C:2015:613, præmis 38).

- 45 I den foreliggende sag er de appelindstævntes ansvar in solidum med Arkema udelukkende afledt af deres datterselskabs ansvar, uden at nogen anden faktor spiller ind. Det følger derfor, som generaladvokaten navnlig har anført i præmis 64-68 i sit forslag til afgørelse, og uafhængigt af spørgsmålet om, hvorvidt Arkema foretog en erklæring om fælles betaling, af Domstolens praksis, at Kommissionen under alle omstændigheder ikke efter Arkemas fulde betaling af den oprindelige bøde, som er uomtvistet, længere havde ret til at forlange betaling fra de appelindstævnte i denne forbindelse.
- 46 Henset til de ovenstående betragtninger må det således fastslås, at Kommissionen, som Retten med rette fastslog i den appellerede doms præmis 116, ikke med de omtvistede skrivelser med rette kunne kræve morarenter af de appelindstævnte for den bøde, der blev pålagt ved methacrylat-beslutningen.
- 47 Det følger, i modsætning til det som Kommissionen har gjort gældende, deraf, at disse skrivelser, for så vidt som Kommissionen deri krævede betaling af morarenter, der ikke var skyldige, ikke kan anses for blot at have været en bekræftelse af de forpligtelser, der fulgte af methacrylat-beslutningen, og som værende af blot forberedende karakter med henblik på en eventuel tvangsfuldbyrdelse af denne beslutning.
- 48 Som følge deraf gælder det, at selv om skrivelser, hvorved Kommissionen blot forlanger betaling af den bøde eller de morarenter, der pålægges ved eller følger af en beslutning vedrørende en overtrædelse af konkurrencereglerne, såsom methacrylat-beslutningen, fra beslutningens adressater, i princippet kun udgør simple gennemførelsesforanstaltninger vedrørende den omhandlede beslutning, der således ikke kan have bindende retlige virkninger, der kan påvirke de berørte virksomheders interesser (jf. i denne retning dom af 6.12.2007, Kommissionen mod Ferriere Nord, C-516/06 P, EU:C:2007:763, præmis 29), er dette, henset til deres indhold, ikke tilfældet for de omtvistede skrivelser, for så vidt som de pålægger de appelindstævnte at betale morarenter på trods af, at hele bødens oprindelige beløb er blevet betalt, og de indebærer derfor faktisk en ændring af den pengeydelse, de appelindstævnte skal betale.
- 49 Det følger deraf, at Retten ikke begik en retlig fejl, da den bl.a. i den appellerede doms præmis 99 fastslog, at de omtvistede skrivelser, for så vidt som Kommissionen derved havde krævet morarenter, havde retligt bindende virkninger, som kunne berøre de appelindstævntes interesser gennem en væsentlig ændring af deres retsstilling, og da den derfor kvalificerede disse skrivelser som anfægtelige retsakter som omhandlet i artikel 263 TEUF.
- 50 Det første anbringende må derfor forkastes som ugrundet.

Det andet anbringende om en tilsidesættelse af principperne om litispendens og retskraft

Parternes argumenter

- 51 Med sit andet anbringende har Kommissionen i det væsentlige kritiseret Retten for at have tilsidesat principperne om litispendens og retskraft, for så vidt som den navnlig i den appellerede doms præmis 80 og 93-101 har afkoblet spørgsmålet om de morarenter, der skal betales, fra resten af methacrylat-beslutningen.
- 52 Methacrylat-beslutningen omfattede i denne forbindelse i artikel 2 bestemmelser om den bøde, der blev pålagt principalt, og om de renter, der skulle betales i tilfælde af manglende betaling, og som er accessoriske i forhold til bøden. På den dato, hvor den sag, der gav anledning til den appellerede dom, blev anlagt, verserede appellen i sag C-421/11 P vedrørende denne beslutning fortsat for Domstolen.

Med kendelse af 7. februar 2012, Total og Elf Aquitaine mod Kommissionen (C-421/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2012:60), blev nævnte beslutning endelig for de appelindstævnte i alle enkeltheder, herunder spørgsmålet om renter.

- 53 De appelindstævnte har anfægtet, at det andet anbringende er begrundet, idet de bl.a. har gjort gældende, at betingelserne for litispændensvirkning mellem to sager og retskraft, således som de følger af Domstolens og Rettens praksis, ikke er opfyldt i den foreliggende sag.

Domstolens bemærkninger

- 54 For så vidt som det andet anbringende i det væsentlige bygger på Kommissionens antagelse, således som fremført inden for rammerne af dens første anbringende, hvorefter anmodningen i de omtvistede skrivelser om morarenter kun er en gennemførelse af det, der foreskrives ved methacrylat-beslutningen, og ikke kan adskilles fra denne, bemærkes det, at denne antagelse, som det fremgår af bl.a. denne doms præmis 44-52, ikke kan tiltrædes.
- 55 Derudover afviste Domstolen i præmis 89 i kendelse af 7. februar 2012, Total og Elf Aquitaine mod Kommissionen (C-421/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2012:60), ligeledes, således som Retten med rette har anført i den appellerede doms præmis 100, den påstand om at blive fritaget for renter, som de appelindstævnte fremsatte inden for rammerne af deres appel, som gav anledning til denne kendelse, som åbenbart uantagelig, idet påstanden ikke vedrørte den dom, der var genstand for den nævnte appel, og dermed methacrylat-beslutningen, men de omtvistede skrivelser, der pålagde morarenter.
- 56 Det andet anbringende skal følgelig forkastes som ugrundet.
- 57 Da ingen af de anbringender, Kommissionens har gjort gældende, kan tiltrædes, bør appellen forkastes i sin helhed.

Sagens omkostninger

- 58 I henhold til artikel 184, stk. 2, i Domstolens procesreglement træffer Domstolen afgørelse om sagsomkostningerne, såfremt appellen forkastes.
- 59 I henhold til procesreglementets artikel 138, stk. 1, der i medfør af samme reglements artikel 184, stk. 1, finder anvendelse i appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Kommissionen har tabt sagen, dømmes denne i overensstemmelse med de appelindstævntes påstand til ud over at bære sine egne omkostninger at betale de appelindstævntes omkostninger.
- 60 I henhold til procesreglementets artikel 140, stk. 2, der i medfør af samme reglements artikel 184, stk. 1, ligeledes finder anvendelse i appelsager, bærer EFTA-Tilsynsmyndigheden sine egne omkostninger, når den er indtrådt i en sag.
- 61 Som følge deraf bærer EFTA-Tilsynsmyndigheden sine egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Første Afdeling):

- 1) **Appellen forkastes.**
- 2) **Europa-Kommissionen bærer sine egne omkostninger og betaler de omkostninger, der er afholdt af Total SA og Elf Aquitaine SA.**
- 3) **EFTA-Tilsynsmyndigheden bærer sine egne omkostninger.**

Underskrifter